

Omstilling på Nord-Fosen

FORENKLET MIDTVEISEVALUERING HØSTEN 2023

En attraktiv og skapende kystregion

Utarbeidet av administrasjonen i Nord-Fosen Utvikling AS: November 2023
Godkjent av styret i Nord-Fosen Utvikling AS: 4. desember 2023

Bakgrunn

I Innovasjon Norges retningslinjer for ordningen «Regional omstilling» ligger en anbefaling om at det gjøres en ekstern evaluering av omstillingsarbeidet midtveis i omstillingsperioden. For Nord-Fosens del er dette nå (2023).

Formålet er å dokumentere og vurdere sentrale aspekter ved omstillingsprogrammets organisasjon og leveranse, aktiviteter og tiltak, samt resultater og måloppnåelse på dette stadiet i programgjennomføringen. Den skal ha et særlig fokus på å identifisere forbedringspunkter.

Evalueringen baserer seg hovedsakelig på data fra dokumentgjennomgang, en spørreundersøkelse til bedrifter som er støttet av programmet, og intervjuer med sentrale personer i programmet.

Våren 2023 signaliserte Trøndelag fylkeskommune - som er oppdragsgiver og bekoster disse evalueringene, at det ikke vil bli gjennomført en midtveisevaluering av programmet i Nord-Fosen. Begrunnelsen var at denne typen evalueringer erfaringsmessig har begrenset verdi ift. kostnad og ressursinnsats.

Forenklet midtveisevaluering av Omstillingsprogrammet i Nord-Fosen

Etter forslag fra administrasjonen, vedtok styret i Nord-Fosen Utvikling AS i juni 2023 at det skal gjennomføres en forenklet evaluering av programmet basert på følgende:

1. Anonym spørreundersøkelse som sendes ut til bedriftene i Osen og Roan
2. Intern evaluering i selskapet sammen med styreobservatørene Innovasjon Norge og Trøndelag fylkeskommune, tilsvarende den årlige programstatusvurderingen.

Vurderingen var at dette i sum vil gi en grei «løypemelding» midtveis i omstillingsarbeidet, til en akseptabel ressursbruk og kostnad.

Det ble anbefalt å engasjere et eksternt byrå og det ble satt av kr 50.000 til gjennomføring av spørreundersøkelsen, hvorav kr 35.000 + mva. ble benyttet.

Gjennomføring

Etter en enkel anbudsrunde, engasjerte administrasjonen Norfakta Markedsanalyse AS til gjennomføring av spørreundersøkelsen i september/oktober 2023.

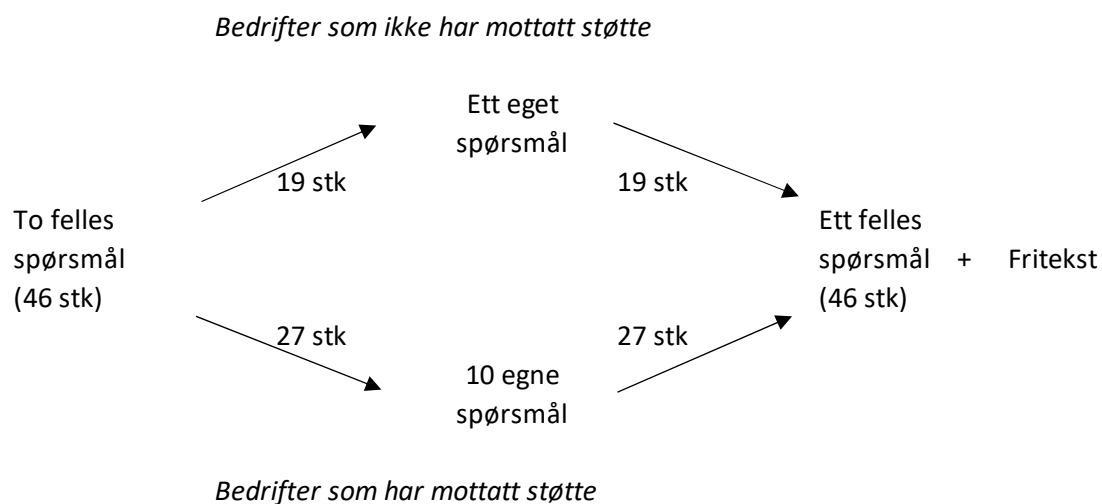
Den årlige programstatusvurderingen ble gjennomført 6. november 2023 under ledelse av ekstern prosessveileder, med deltakelse fra eierne, styret og administrasjonen, samt observatørene Innovasjon Norge og Trøndelag fylkeskommune.

Spørreundersøkelsen med hovedkonklusjoner

- Spørsmålene ble utarbeidet av administrasjonen i samarbeid med Norfakta, og er delvis sammenfallende med spørsmålene i de offisielle/offentlige midtveisevalueringene
- Undersøkelsen ble sendt ut fra Norfakta på e-post til 124 bedrifter/aktører i Osen og Roan den 20. september 2023:

	Utsendt	Svar	Svarprosent
Bedrifter som har mottatt støtte	80	27	34 %
Øvrige bedrifter	44	19	43 %
Sum	124	46	37 %

- Svarprosenten er av Norfakta og Innovasjon Norge vurdert som «god» basert på erfaring. Eksempelvis ligger svarprosenten i Innovasjon Norges kundeundersøkelser på 25-30.
- Oppbygging av undersøkelsen med antall svar:

Spørreundersøkelsen er vedlagt i sin helhet og er en del av Midtveisevalueringen.

- Hovedkonklusjoner fra spørreundersøkelsen:

Oppsummering

Programstatusvurderingen – Generelle vurderinger

Omstillingsprogrammet i Nord-Fosen er nå inne i sitt tredje år og viser god fart og fremdrift i sitt arbeid. Ledelse og administrasjon fungerer meget godt, og programmet er godt forankret hos næringslivet i området.

Programmet ble revidert inneværende år og etter dette er hovedmålsettingene for arbeidet endret til:

- Økt utviklingsevne i næringslivet og kommunene
- Økt bostedsattraktivitet og rekruttering

(Det sterke arbeidsplassfokuset er tonet kraftig ned etter endringen).

Det er ikke etablert målbare målsetninger innen disse områdene, og en er spent på resultatene av det arbeidet som Innovasjon Norge har igangsatt på området. En kvantifisering vil bli prioritert ved utarbeidelse av neste års handlingsplan. Det tidligere arbeidsplassmålet er tatt ut, men en gjennomfører fortsatt telling på arbeidsplasser.

Gjennom denne revideringen har en også gjennomført en omprioritering av innsatsområder til:

- Næringsliv
- Kompetanse, nettverk og rekruttering
- Samfunnsattraktivitet

De to sistnevnte har fått økt fokus etter omprioriteringen, mens næringsliv fortsatt er hovedinnsatsområde med over 50% av ressursinnsatsen.

Det er jobbet godt med å engasjere næringslivet og de muligheter omstillingsprogrammet gir for en styrket satsing, og programmet er engasjert i et bredt antall prosjekter som involverer næringslivet. Den gjennomførte markedsundersøkelsen viser også at de bedrifter som har benyttet seg av mulighetene innen omstillingsprogrammet, er svært godt fornøyd.

Etter revidering av hovedmålsetningene er det naturlig å stille spørsmål ved om en nå bør gjennomføre en omprioritering hvor en satser på færre større prosjekter som i større grad kan bidra til måloppnåelse, fremfor å spre seg for mye over et bredt antall mindre prosjekter rettet mot næringslivet.

Utfordringer knyttet til mangel på «kritisk masse», lav bostedsattraktivitet, lange avstander og mangelfulle transporttilbud, begrensede sosiale og fysiske møteplasser og nettverk, press på basistjenester i samfunnet, få personer å spille på i utviklingsarbeid, samt begrenset kapital og satsingsvilje, er store utfordringer som er sentrale å bevege i riktig retning for å kunne nå definerte hovedmålsettinger.

Omstillingsprogrammet har bidratt til 102 arbeidsplasser hittil, hvorav 3/4 er sikrede og 1/4 er nyetablerte. En opplever at lokalt eide små- og mellomstore bedrifter ofte har begrensede ressurser og kompetanse til å jobbe med utvikling, og har nok med den daglige drift. En utfordring er at en stor del av næringslivet ikke lenger er lokalt eiet, og at dette gir begrensninger i forhold til ressurser som legges igjen lokalt. Bl.a. gjelder dette oppdrettsnæringen hvor ringvirkningene ikke står i forhold til verdiene som hentes ut i Nord-Fosen hvert år.

Bærekraft er ikke inkludert i omstillingsarbeidet på en strategisk og bevisst måte. Dette bør inkluderes i omstillingsprogrammet, samt øke bevisstheten om bærekraft i bedriftene som programmet er i kontakt med.

I prioriteringen av de økonomiske ressursene er det stort fokus på prosjekter som har tydelig eierskap og behov. Hittil i år er ca 6,2 mill kr. av budsjettet på 6 mill kr. benyttet til prosjekter innen de prioriterte innsatsområdene. I tillegg har en et budsjett på 2 mill kr. tilknyttet administrasjon og drift. Forventet overskridelse oppleves ikke som kritisk da en har «ledige» midler fra tidligere år.

Forbedringsområder og anbefalinger

- Etablere målbare kvantifiserbare målsettinger innen prioriterte målområder. En vil fortsatt møte på utfordringer med å finne statistikk som inkluderer omstillingsområdet på ca 1,2 kommune (Mange statistikker utgis kun på kommunenivå og Omstillingsprogrammet virker kun i 20% av Åfjord kommune målt i folketall).
- Sørge for god forankring hos de nye kommunestyrene
- Utvide kommunikasjonen til flere grupper, herunder ungdom og personer med tilhørighet, men som ikke bor i området i dag. En systematisk vurdering av målgrupper og kanalvalg bør gjennomføres og kommunikasjonen bør styrkes gjennom de kanaler som utpeker seg som best egnet til å nå prioriterte målgrupper.

- Gjennomføre en strategisk beslutning om hvilke prosjekter som har størst potensial for måloppnåelse fremover.
- Kartlegge status for forprosjekter som fikk støtte tidlig i programmet. Har de ført til realiserte hovedprosjekter?
- Vurdere oppstart av nytt SMB utvikling (Verktøy i Innovasjon Norges verktøykasse) for å tilføre lokalt eide små-og mellomstore bedrifter utviklingskompetanse
- Definere egne bærekraftsmål for omstillingsprogrammet, samt inkludere bærekraft i prosjektene som omstillingsprogrammet engasjerer seg i
- Ta initiativ til å mobilisere, bevisstgjøre og koble – samt utfordre kapitalsterkt næringsliv til å satse lokalt i området
- Oppstart av prosjekt næringsvennlig kommune (Også et verktøy i Innovasjon Norges verktøykasse) bør vurderes, dette vil imidlertid kreve at eierkommunene er sterkt koblet på programmet og arbeidet
- Følge opp det igangsatte arbeidet knyttet til hvordan omstillingsarbeidet skal videreføres etter endt omstillingsperiode
- Samfunnsattraktivitet er svært viktig for å skape bo- og bli lyst, særlig i de minste kommunene som ligger lengst fra sentrum og vekstområder. Det er flere forhold som er viktig i denne sammenheng, men både sosiale og fysiske møteplasser for folk flest og bedre transporttilbud er vurdert som viktige områder som det bør jobbes videre med.

Oppsummering Midtveisevaluering (Spørreundersøkelse og Programstatusvurdering)

Profil og kommunikasjon

- Programmet er godt kjent i området, særlig i næringslivet
- Man bør arbeide for å styrke kommunikasjonen mot andre målgrupper, f.eks. unge og personer med tilhørighet - som ikke lenger bor i regionen
- Bedrifter som har fått bistand fra Omstillingsprogrammet bør brukes som «sannhetsvitner» i kommunikasjonen, hvor de gode historiene løftes frem

Organisering

- Styret og administrasjonen – og samspillet mellom disse, fungerer meget godt
- Gode systemer er etablert
- Arbeidet med hvordan omstillingsarbeidet skal videreføres er igangsatt

Portefølje

- Omstillingsprogrammet er engasjert i et stort antall prosjekter og har en omfattende prosjektportefølje.
- Man bør prioritere prosjekter med størst potensial ift. programmets måloppnåelse fremover
- Det bør gjøres en kartlegging av hvor mange av tidligere forstudier/forprosjekter som har resultert i realiserte hovedprosjekter

Arbeidsplasser

- Arbeidsplasser isolert er ikke lenger en målsetning for Omstillingsprogrammet, men det foretas en registrering av disse (Totalt 102 arbeidsplasser sikret/nyetablert hittil)
- Gjennomført markedsundersøkelse viser at Omstillingsprogrammet har hatt vesentlig betydning for den utviklingen som har skjedd

Robusthet

- I NHO`s kommune-NM (måling på variert næringsstruktur, lønnsomhet, soliditet, private arbeidsplasser mv), kommer Nord-Fosen bra ut i forhold til sammenlignbare områder/kommuner. Det er en opplevelse av at næringslivet i området går godt
- Samtidig ser en at en stor del av næringslivet ikke lenger er lokalt eiet, og en bør i større grad utfordre denne delen av næringslivet til å bidra til utviklingen på Nord-Fosen
- Utviklingen innen arbeidsstyrken går i negativ retning med færre sysselsatte med bosted i omstillingsområdet, og en negativ demografisk utvikling

Bærekraft

- Omstillingsprogrammet bør få en mer bevisst og strategisk satsing på bærekraft
- Bærekraft bør integreres både i omstillingsprogrammet og i de prosjektene som omstillingsprogrammet engasjerer seg i

Utviklingsevne

- Det er etablert flere viktige arbeidsplasser og en opplever at flere av prosjektene har en viss innovasjonsgrad i form av at de bidrar til nye produkter, nye markeder og/ eller nye produksjonsprosesser
- Det er skaperevne og gründerkraft i området
- Etablering av en næringsforening for Nord-Fosen er i gang
- En bør vurdere å starte prosjektet Næringsvennlig kommune (ref. Innovasjon Norges verktøykasse) gitt at en får en god forankring og engasjement fra eierkommunene

Forankring i eierkommunene

- Omstillingsorganisasjonen er et frittstående aksjeselskap uten en direkte kobling til eierkommunene
- Det er i siste halvdel av arbeidet viktig og nødvendig og i sterkere grad koble programmet til politisk ledelse og administrasjonen i eierkommunene Åfjord og Osen

Vedlegg:

Spørreundersøkelse Norfakta Markedsanalyse AS (sept/okt. 2023)

1

Nord-Fosen utvikling

Forord

Norfakta Markedsanalyse presenterer i denne rapporten resultatene fra en markedsundersøkelse gjennomført på oppdrag fra Nord-Fosen utvikling. Bakgrunnen for undersøkelsen er oppdragsgivers ønske om å kartlegge bedriftenes kontakt med og vurderinger av Nord-Fosen utvikling.

Undersøkelsen kartlegger blant annet følgende:

- Kontakt med Nord-Fosen utvikling i løpet av de siste 3 år
- Prosjekter med støtte fra Nord-Fosen utvikling
- Evt. bistand i søkeprosess
- Evt. realisering av forventede resultater
- Effekt av støtte fra Nord-Fosen utvikling
- Nord-Fosen Utvikling/omstillingsprogrammet - vurdering av innvirkning på Nord-Fosen

Totalt sett er det gjennomført 46 intervjuer med bedrifter på Nord-Fosen. Undersøkelsen er gjennomført pr. Web, via utsending av e-post med link til Webskjema. Totalt så er undersøkelsen sendt ut til 144 bedrifter i regionen, noe som gir en svarprosent på 32 %. Statistisk feilmargin for utvalget i sin helhet er på inntil 12 prosent.

Trondheim, 9. oktober 2023

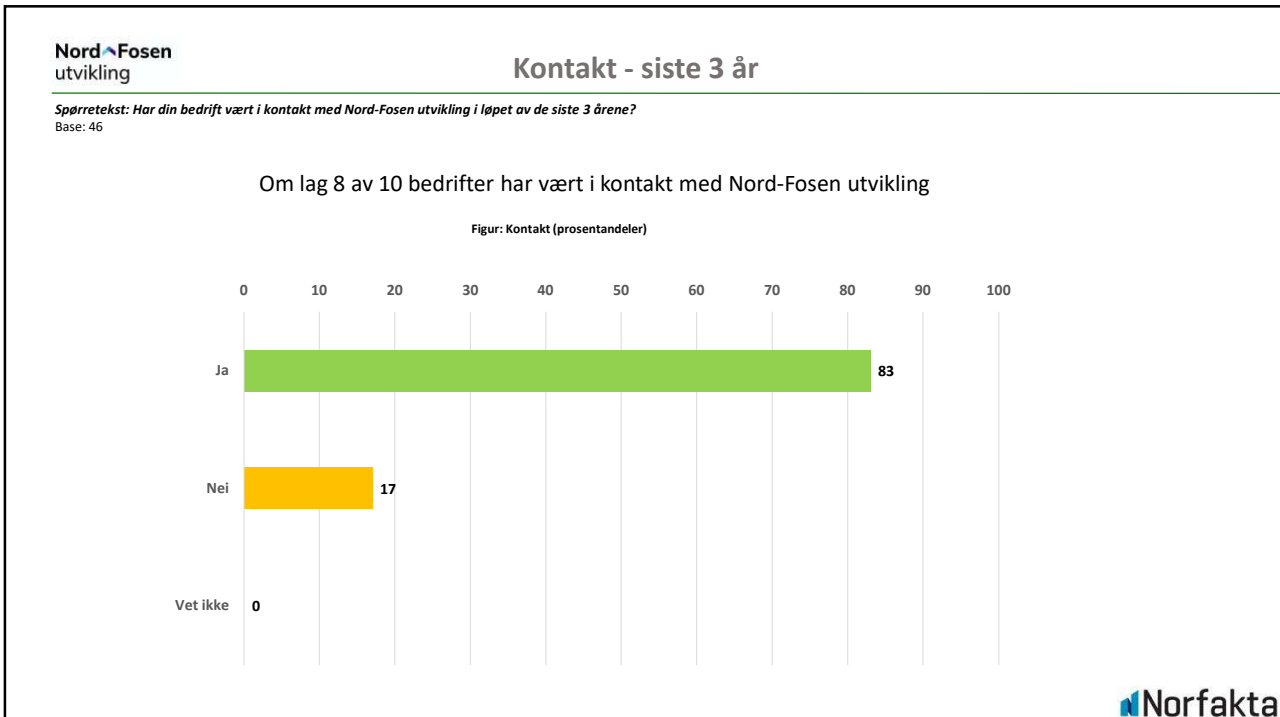
Øyvind Sletten
Prosjektleder

Norfakta

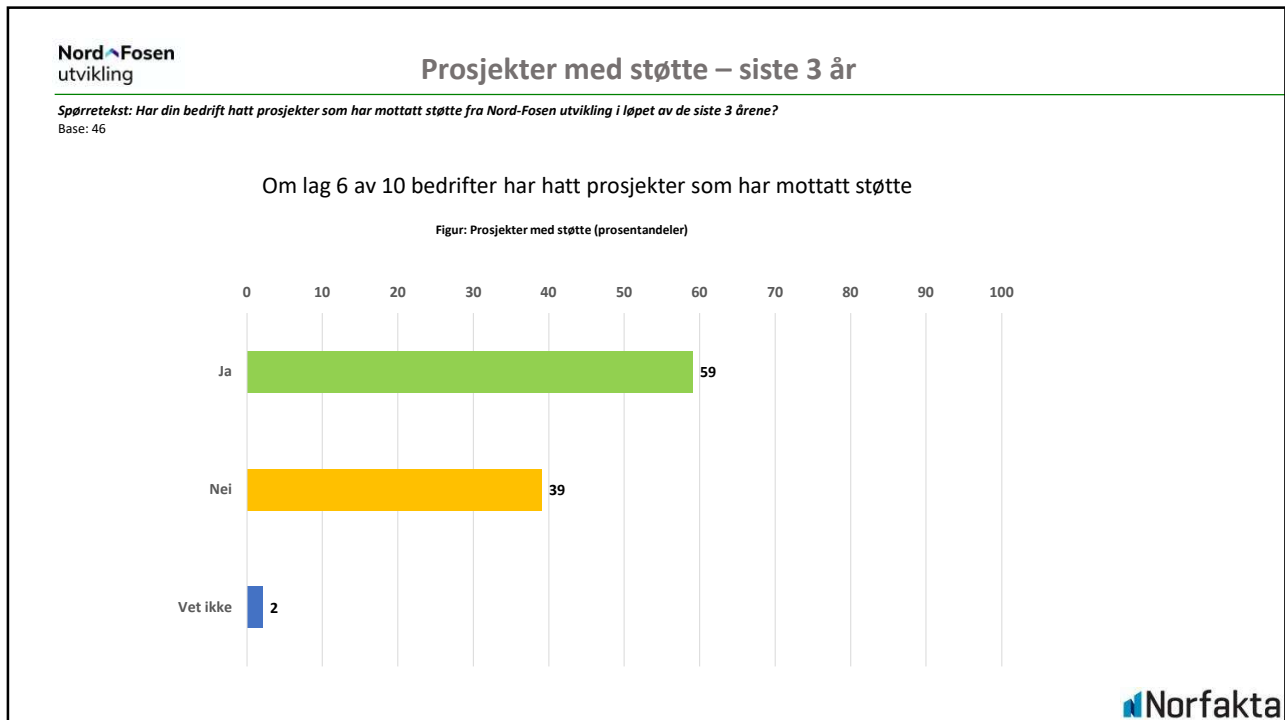
2

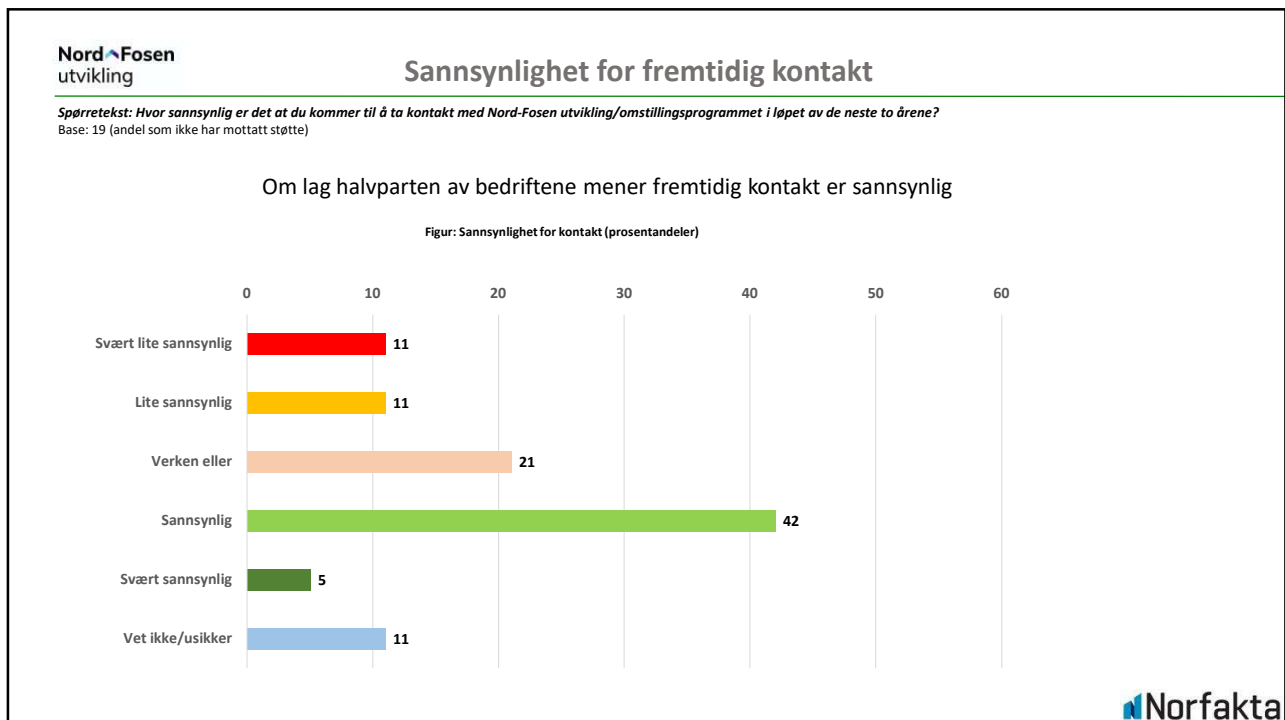
3

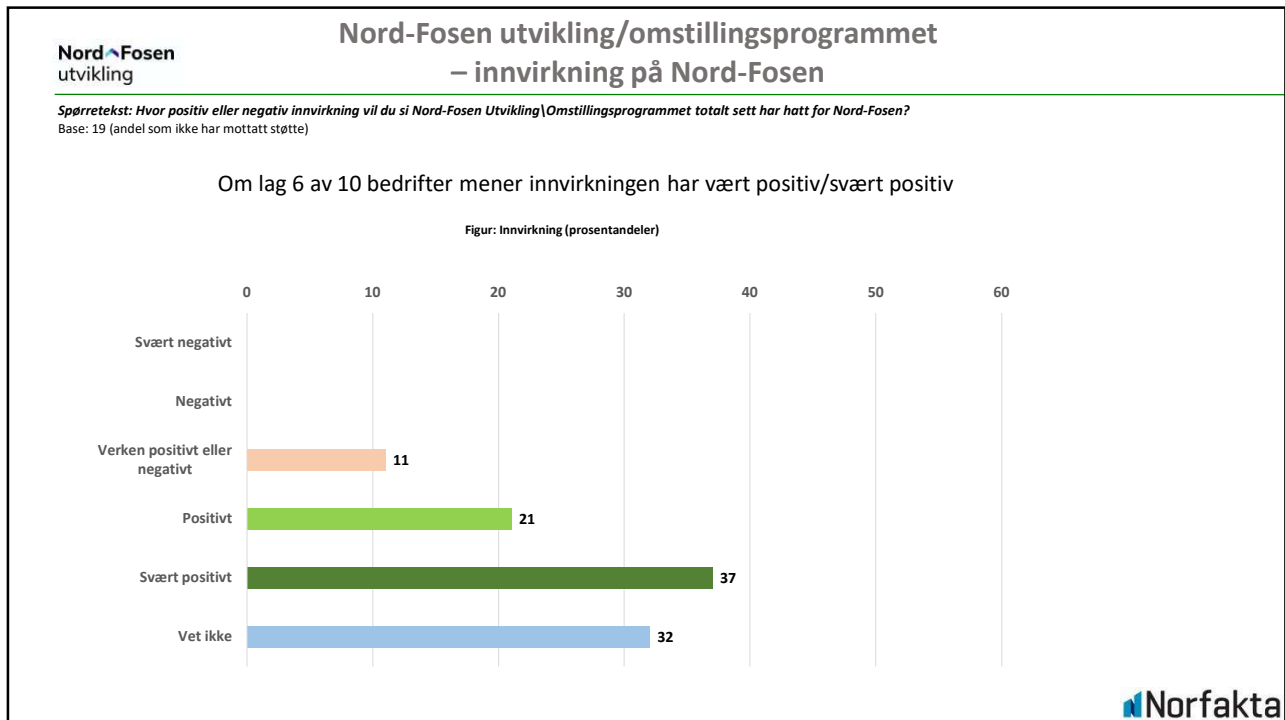
4

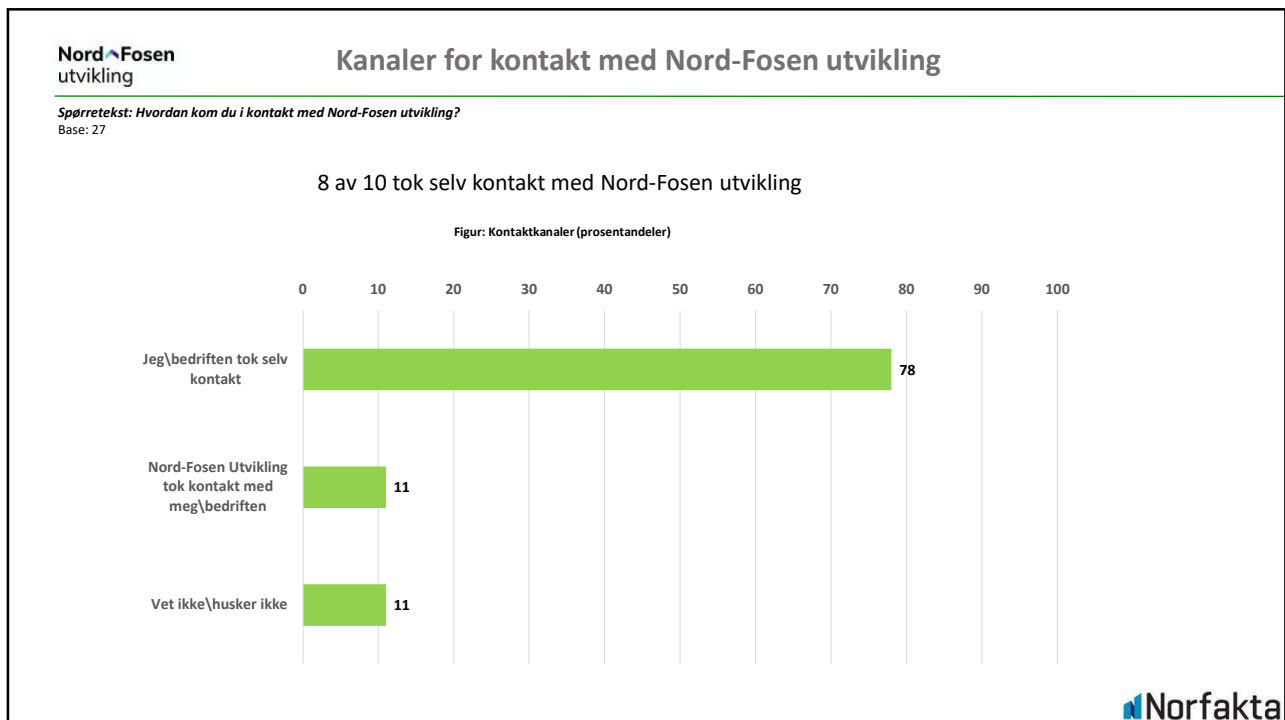
5

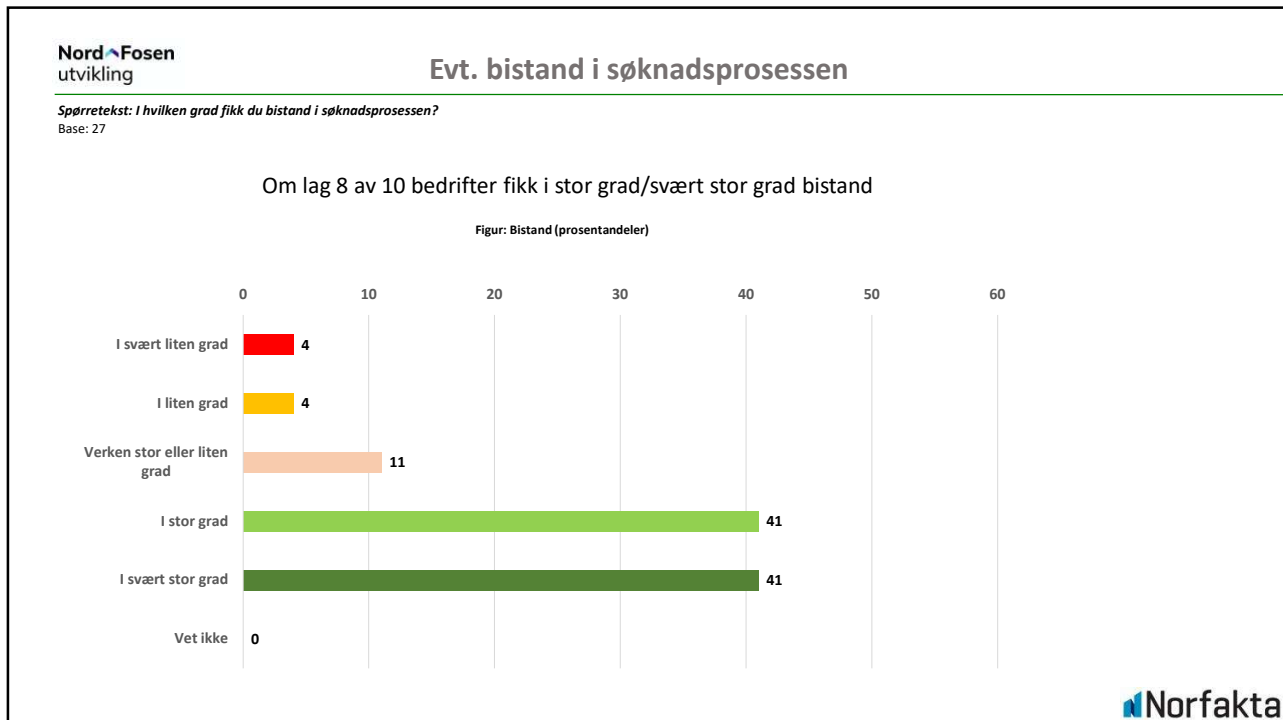
6

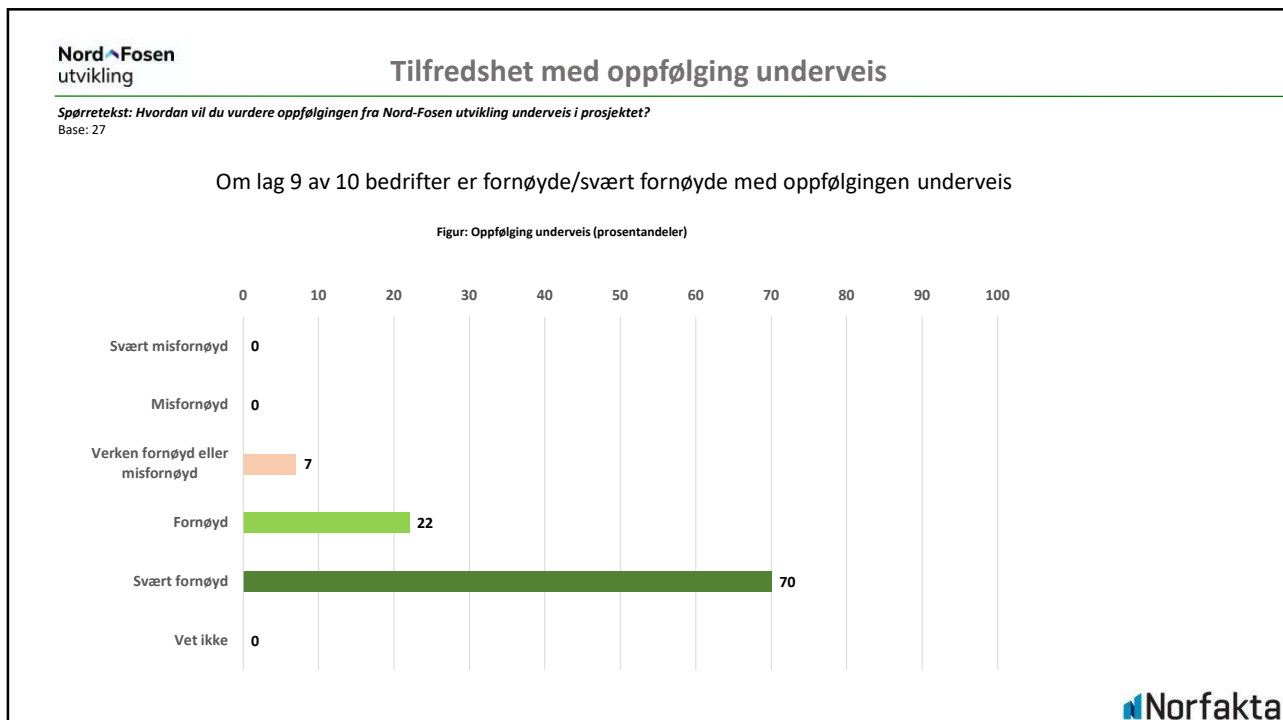
7

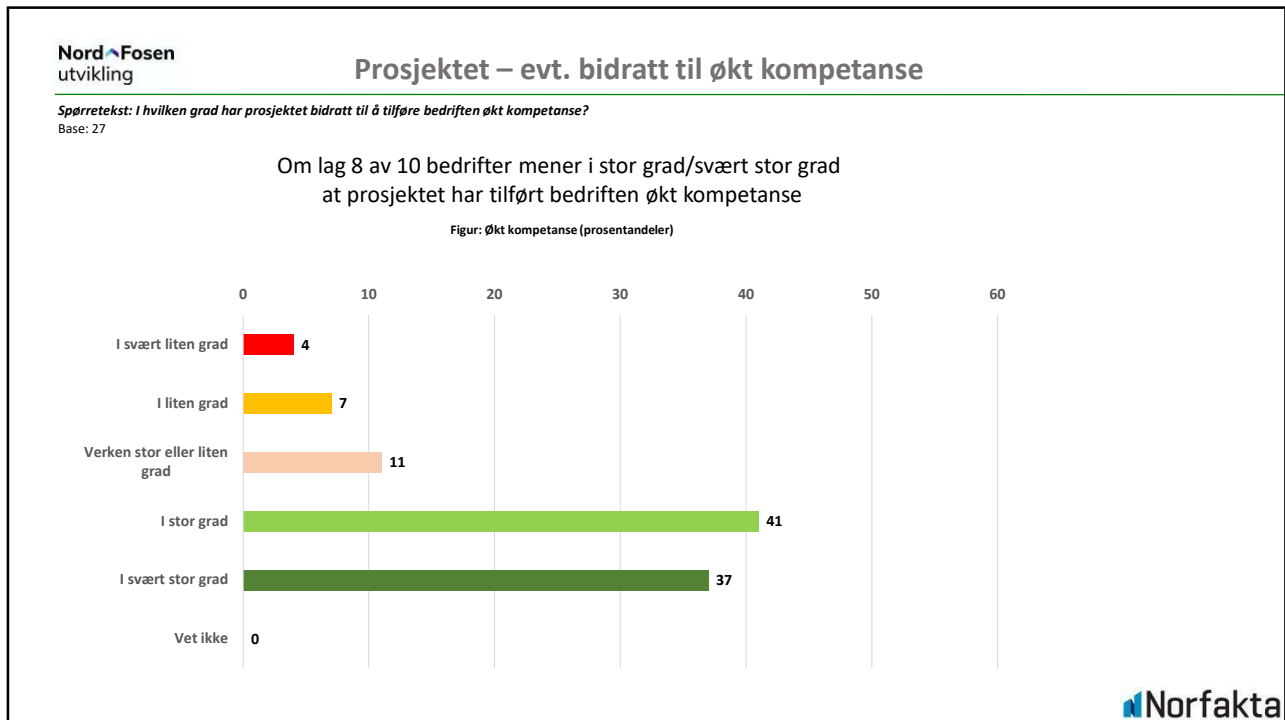
8

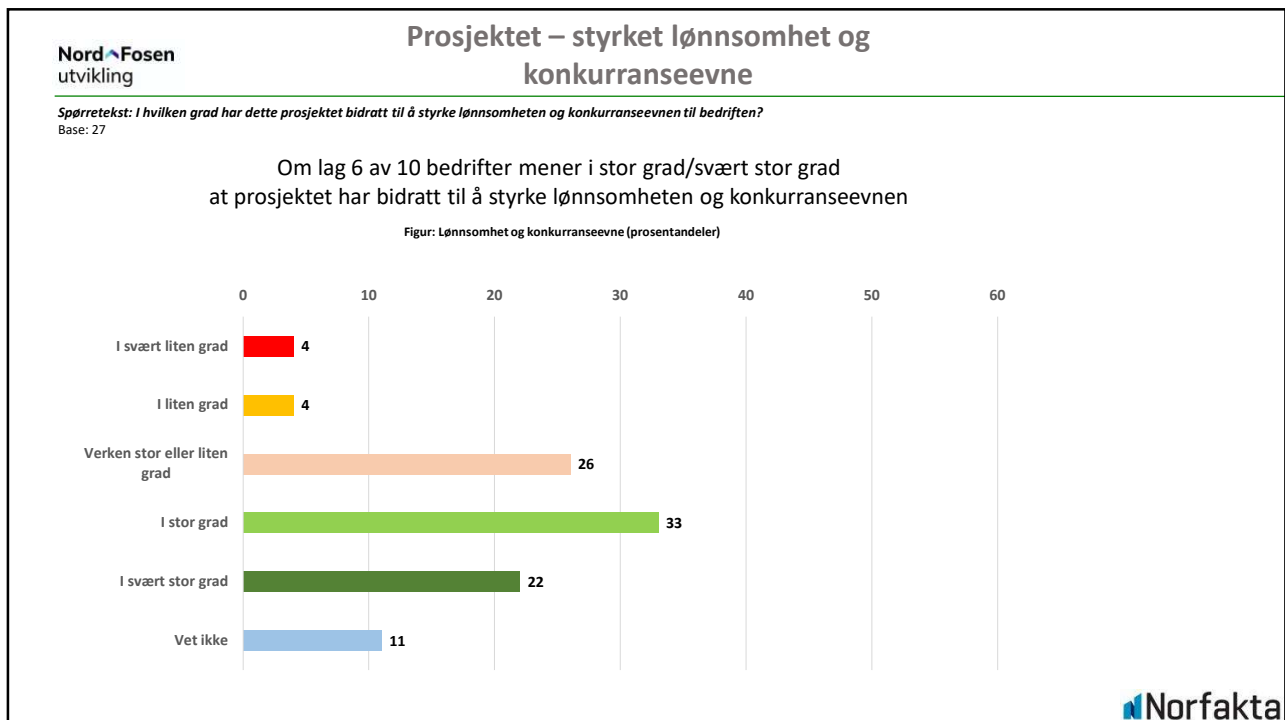
9

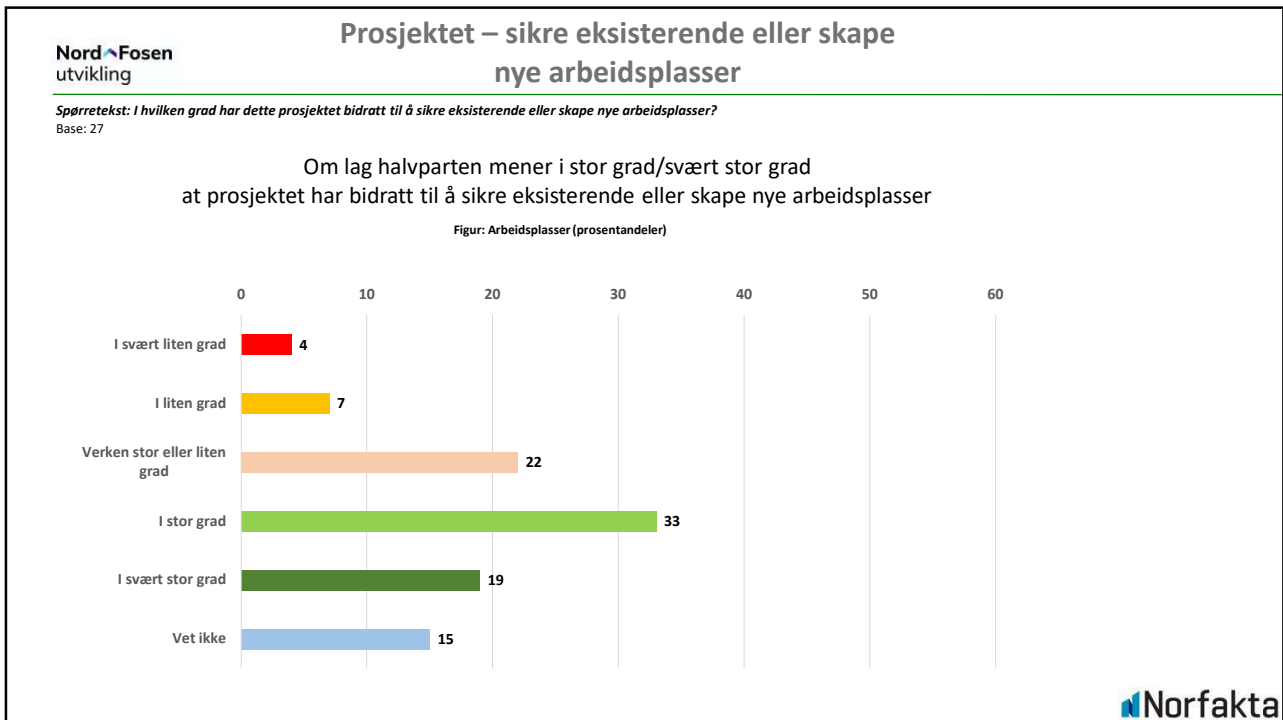
10

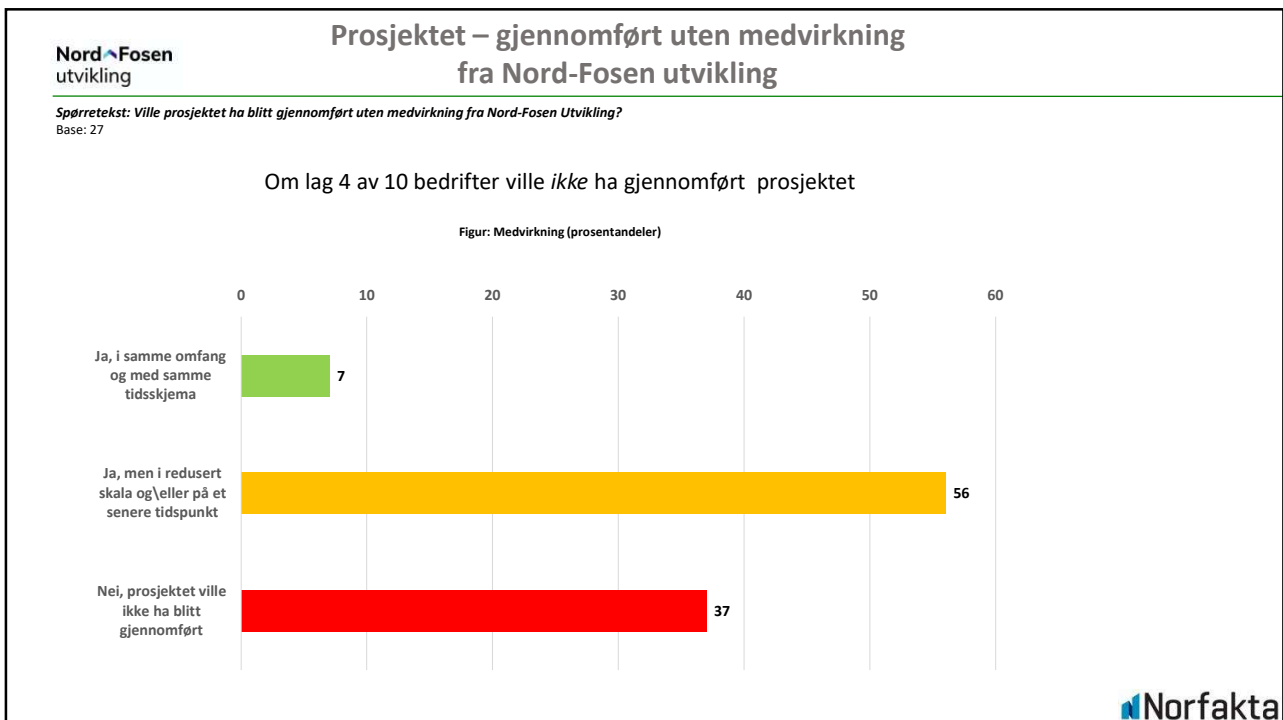
11

12

13

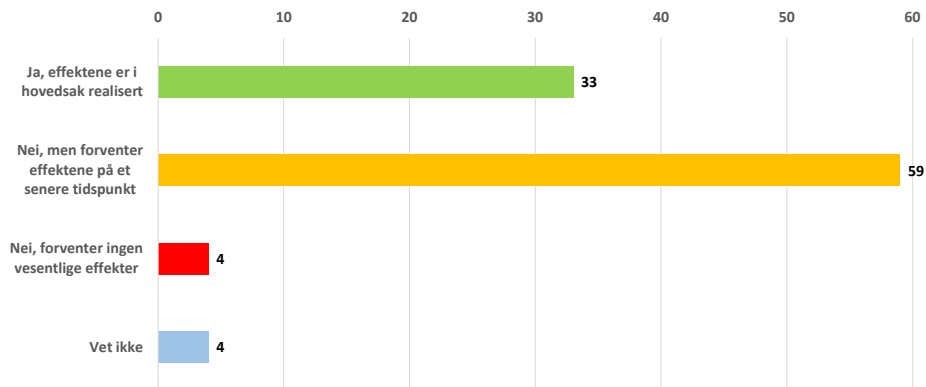
14

Prosjektet – realiserte resultater

Spørretekst: Er prosjektets forventede resultater realisert?
Base: 27

Om lag 6 av 10 bedrifter forventer effektene på et senere tidspunkt

Figur: Realiserte resultater (prosentandeler)

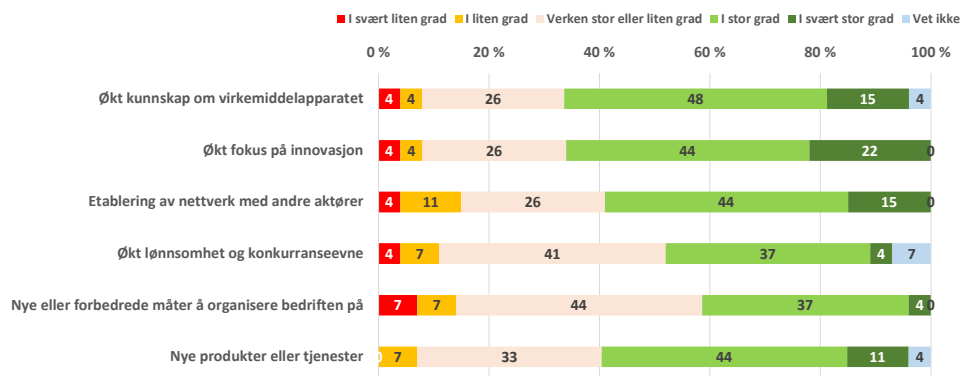
15

Vurdering – effekt av støtte på ulike områder

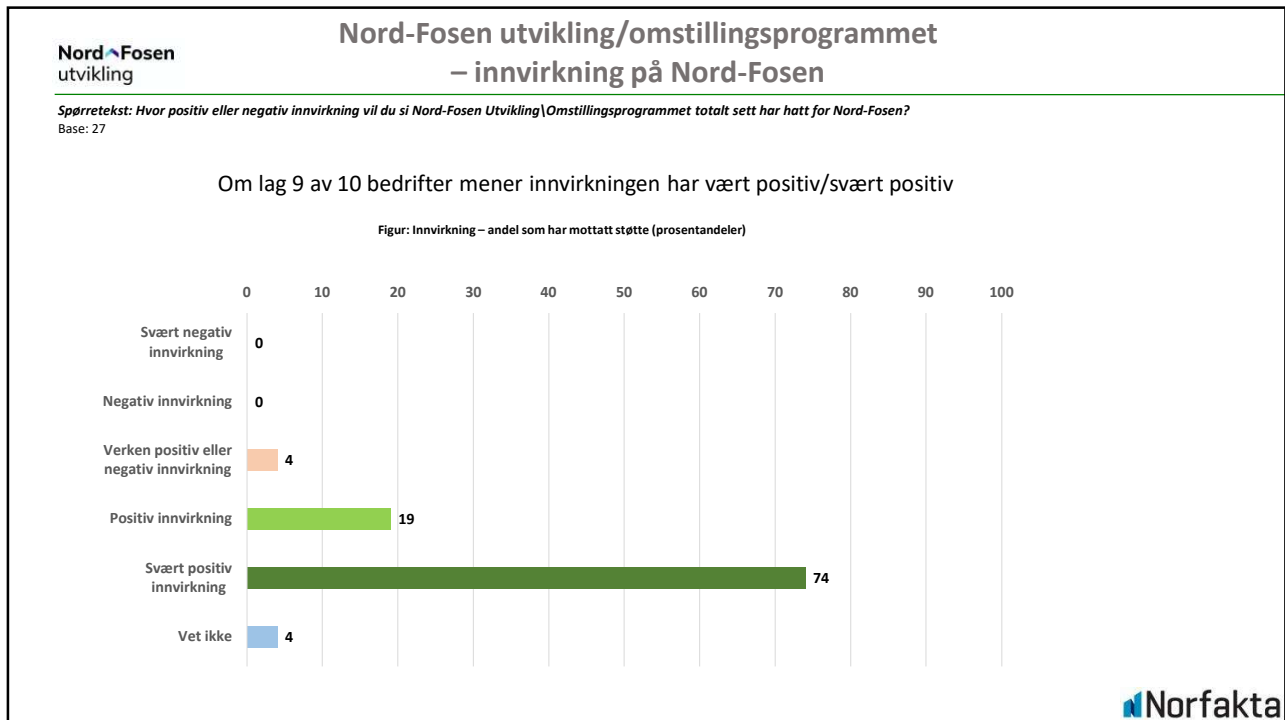
Spørretekst: I hvilken grad har bedriften merket effekt av støtten fra Nord-Fosen utvikling når det gjelder følgende...?
Base: 27

Størst grad av effekt har bedriften merket på områdene
økt fokus på innovasjon samt økt kunnskap om virkemiddelapparatet

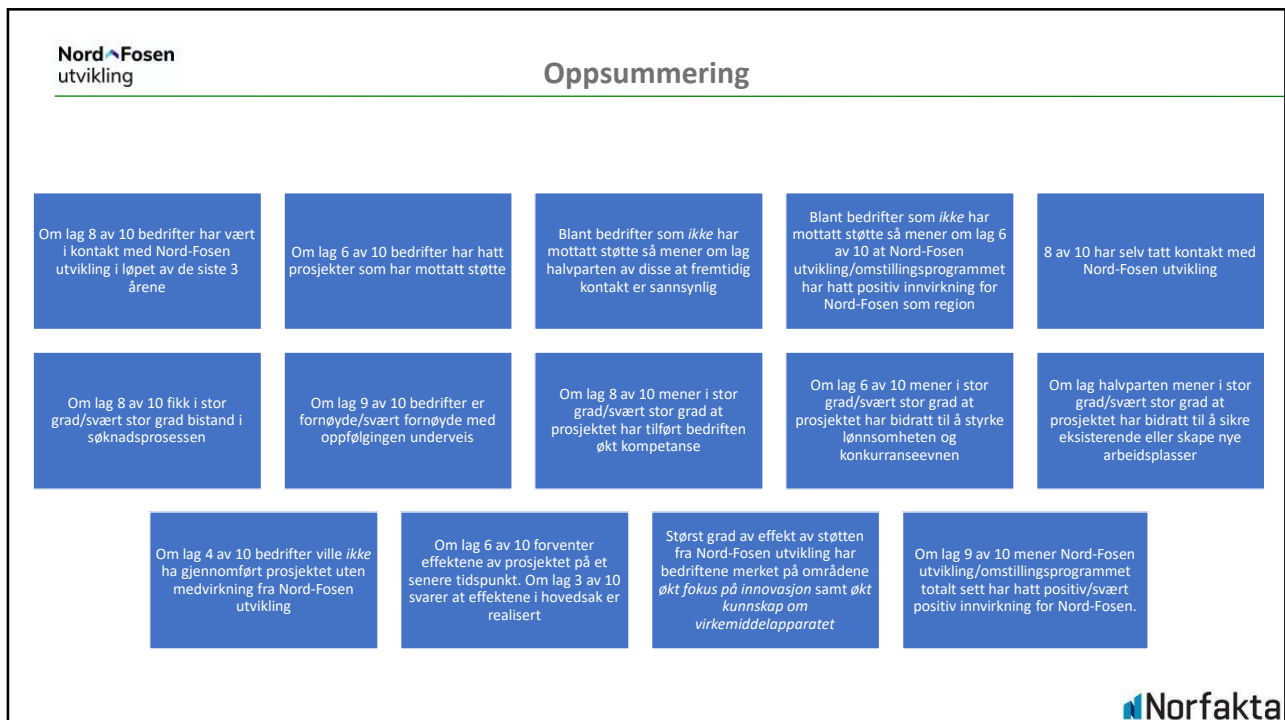
Figur: Vurdering av effekt (prosentandeler)

16

17

18